4 בן ציון שהיה ל"ראשון לציון"

רציונל

הרב עוזיאל החל את דרכו כבן למשפחה מיוחסת, אולם מגיל צעיר נאלץ לשאת בעול הפרנסה בשל מות אביו. למרות הקושי המשיך להתמיד בלימודי הקודש וזכה להרביץ תורה בתלמידים רבים, אשר הכירו לו טובה על יחסו החם והאבהי.

בגיל 31 כבר הוכתר כ"חכם באשי" – הרב הראשי ליפו, תל אביב והמושבות לצדו של הרב קוק זצ"ל במינוי ישיר של הסולטאן התורכי. בתפקיד זה יצא באומץ רב להגנת יהודים וחיזוק היישוב היהודי והחיים הדתיים. הוא זכה לראות בנפילת האימפריה העותומאנית ובהגעת המנדט הבריטי לארץ, יצא לשרת כרב ראשי ליהודי העיר סלוניקי ביוון וחזר ארצה להמשיך ולסייע בידי היישוב היהודי הגדל אל מול הבריטים וגורמים אחרים ברחבי העולם.

בהמשך התמנה כ"ראשון לציון" וזכה לשמש בתפקיד זה עם קום המדינה.

השנה היא שנת ה־60 לפטירתו (יום השנה ה־60 לפטירת הרב עוזיאל יחול בכ"ד באלול ה'תשע"ג). בתקופה שבה אנו מוקפים בסוגיות של דת ומדינה, ישראל והעמים, מוסר וצדק חברתי, יש בדמותו של מי שלקח חלק בהתהוותה של המדינה מתוך חיים של תורה ומוסר אישי להוות מקור השראה להתמודדות עם סוגיות אלו ואחרות.

מטרות

1. המשתתפים יכירו תחנות מרכזיות ומשמעותיות בחיי הרב עוזיאל.
2. המשתתפים יבחינו בקשר בין סיפור חייו של הרב עוזיאל לשאיפות אישיות שראוי לכל אחד לאמצן.

קהל היעד: כיתות ד-ו

עזרים

נספח מס' 1: תמונת הרב עוזיאל (מצורפת לחוברת)
נספח מס' 2: תצרף (פאזל) גזור לחלקים, כמספר הקבוצות
נספח מס' 3: "מכינים חידון" – דף משימה קבוצתית, כמספר הקבוצות
נספח מס' 4: נקודה למחשבה – כרטיס משימה אישית, כמספר המשתתפים

מהלך הפעילות

שלב א – במליאה: נעים להכיר

- המנחה יציג בפני המשתתפים את תמונת הרב עוזיאל (נספח מס' 1) ויבקש מהם לזהות מי הדמות הנראית בתמונה.

למנחה: כדי להקל על המשתתפים אפשר להציע ארבע תשובות אפשריות, כגון: הרב אברהם יצחק הכהן קוק, הרב עובדיה יוסף, הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל, הרב מרדכי אליהו.

- המנחה יאמר למשתתפים כי זהו הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל, הרב הראשי הראשון במדינת ישראל.
- המנחה יסביר למשתתפים כי השנה מלאו 59 שנים לפטירתו של הרב עוזיאל. בפרוס שנת ה־60 נקדיש זמן ללימוד על חייו ופועלו. הרב עוזיאל היה ה"ראשון לציון", הרב הראשי הספרדי בשנים שקדמו להקמת מדינת ישראל ובשנותיה הראשונות של המדינה. מידותיו הטובות, גדלותו בתורה והתקופה המיוחדת שבה חי ושימש בתפקידיו הרבים מאפשרים לנו ללמוד רבות עליו וממנו.

שלב ב – קבוצתי: מצטרפים לתצרף

- המנחה יחלק את המשתתפים לקבוצות.
- המנחה יחלק לכל קבוצה את חלקי התצרף (נספח מס' 2) .
- המנחה יבקש מהמשתתפים להתאים תמונה להסבר שלה.
- המנחה יחלק לכל קבוצה דף משימה קבוצתית "מכינים חידון" (נספח מס' 3), ויבקש מהם לבצע את המשימה.

למנחה: מומלץ לציין בפני המשתתפים כמה זמן עומד לרשותם.

שלב ג – במליאה: חידון

- חברי כל קבוצה יכינו חידון המתבסס על קטע המידע שברשותם. בחידון צריכות להיות לכל שאלה שלוש תשובות אפשריות, שמתוכן רק אחת נכונה. מבנה החידון נמצא בנספח מס' 3.
- כל קבוצה תקריא לקבוצה הבאה אחריה, לפי סדר, שאלה אחת בכל פעם, וכן את שלוש התשובות האפשריות.על הקבוצה לבחור את התשובה הנכונה מבין התשובות. כל סבב יתייחס לתקופה אחרת בחיי הרב.

למנחה:

- רצוי לערוך לפחות שני סבבים של שאלות בהתאם לאפשרויות הזמן והמשתתפים.
- מומלץ לערוך רישום נקודות על פי קבוצות.
- תוך כדי החידון מומלץ לרשום על הלוח את התחנות המרכזיות בחיי הרב כדלהלן:
  - גדל כנער יתום בירושלים.
  - שימש כמורה וכמנהל בתלמודי תורה וישיבות.
  - התמנה לרב הראשי של יפו, תל אביב והמושבות.
  - גורש על ידי התורכים לסוריה וחזר עם הכיבוש האנגלי.
  - שימש כרב הראשי ליהודי סלוניקי ביוון.
  - התמנה ל"ראשון לציון" ופעל רבות למען היישוב היהודי.
  - התמנה לרב הספרדי הראשי לישראל עם קום המדינה.
- חשוב להסב את תשומת לבם של התלמידים לסמליות הרבה של מסלול חייו של הרב עוזיאל. הן באופן האישי – מנער יתום לרב ראשי, והן בפן הלאומי – מנתין תורכי שחזה גם במנדט הבריטי לאחד ממנהיגי מדינת היהודים.

שלב ד – אישי במליאה

- המנחה יחלק לכל משתתף כרטיס משימה אישית "נקודה למחשבה" (נספח מס' 4) ויבקש למלא אותו.
- המנחה יבקש ממספר משתתפים המעוניינים בכך לספר מה כתבו (ניתן לתלות את התובנות בסביבת העבודה).

נספח מס' 1: תמונת הרב עוזיאל

ניתן להשתמש בכרזה עם תמונתו המצורפת לחוברת.

נספח מס' 2: חלקי תצרף (פאזל)

תר"מ (י"ג בסיוון) 1880

נולד בירושלים לאביו רפאל עוזיאל, אב בית דין, ולאמו שרה, ממשפחת "ראשונים לציון".

בן 14 התייתם מאביו וקיבל על עצמו את עול פרנסת האם ושני אחיו הקטנים.

בן 18 נשא לאישה את רוזה ברוך מירושלים, נכדת ה"ראשון לציון" יעקב שאול אלישר.

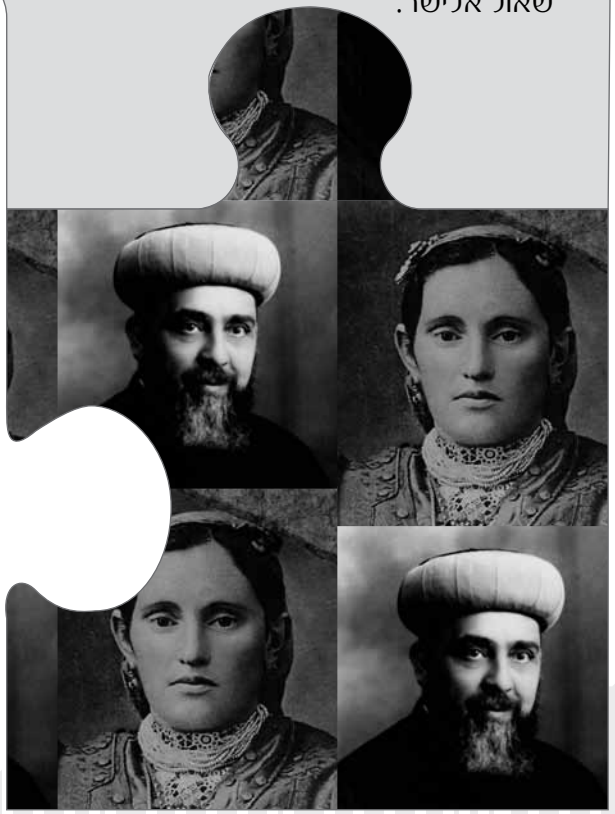

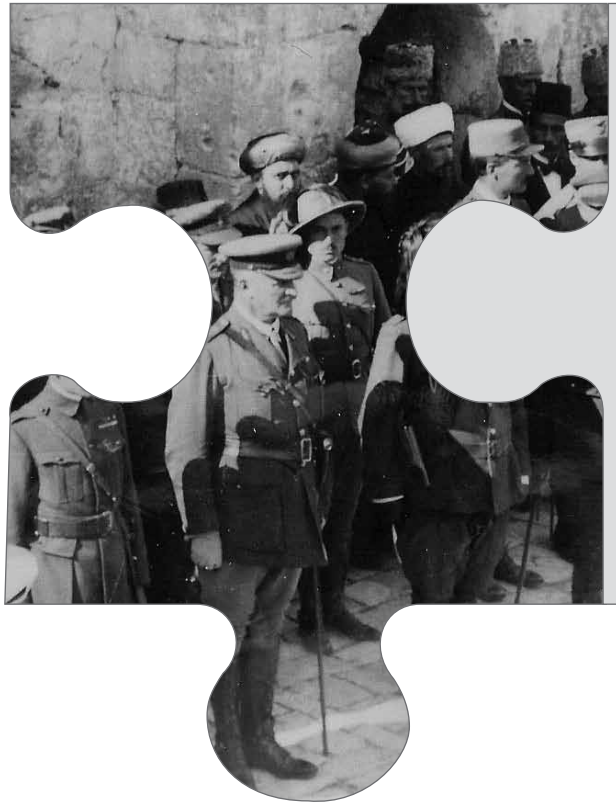

תרע"ב 1911

בן 31, הוכתר כרב ראשי ["חכם באשי"] של יפו, תל אביב והמושבות. פעל רבות למען גידול היישוב, רכישת אדמות, הגנה על היהודים מול השלטון התורכי וחיזוק החיים הדתיים. בזכות יחסיו הטובים עם הרב קוק [שהיה הרב האשכנזי באזור זה] השתפרו מאוד גם היחסים בין האשכנזים והספרדים.

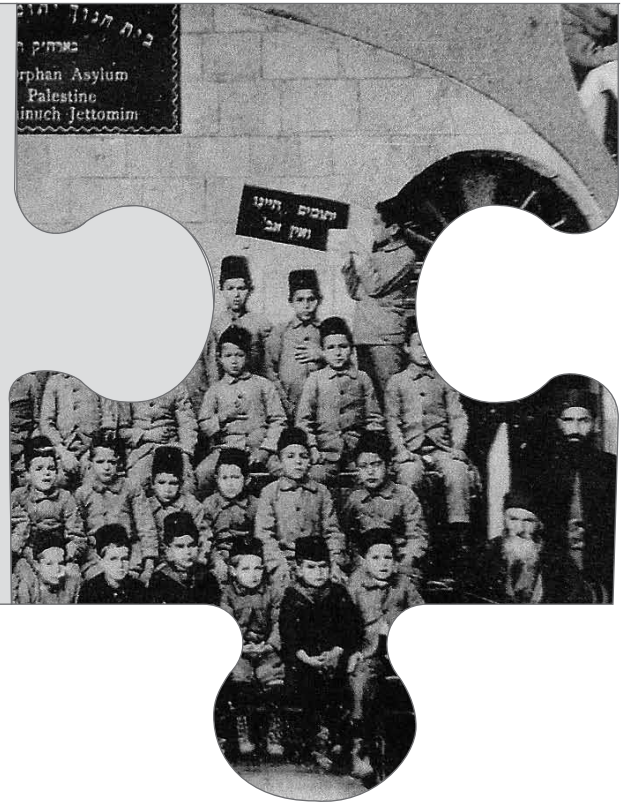

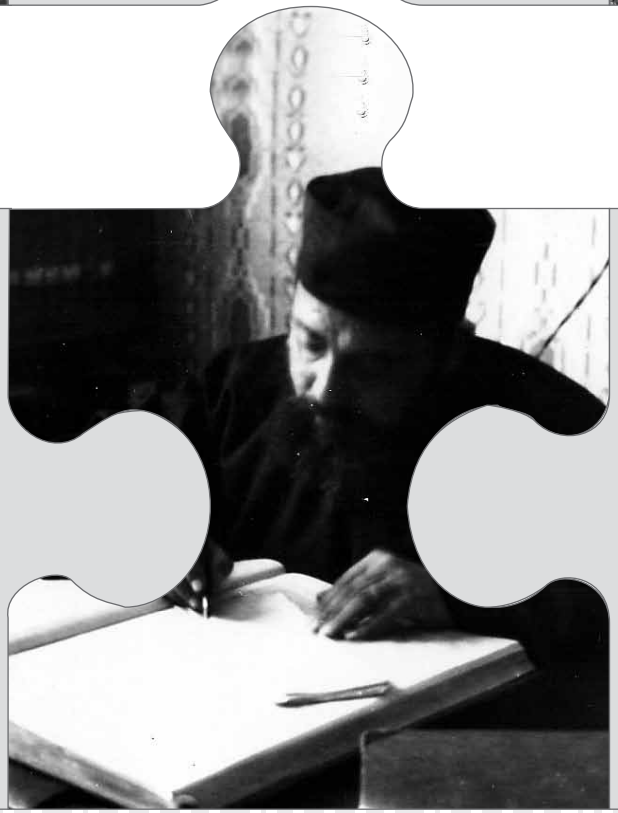

תר"ס 1900

במהלך עשר השנים הבאות שימש הרב עוזיאל כמורה בישיבות וכמנהל תלמוד תורה. בשנים אלו הוא אף הקים "בית חינוך ליתומים" ואת ישיבת "מחזיקי ירושלים". בתפקידיו אלו גילה רגישות מיוחדת כלפי היתומים והצליח ללמד מתוך אווירת נועם ויחס של כבוד כלפי תלמידיו.

תרע"ז

1916

במהלך מלחמת העולם הראשונה גורשו יהודי תל אביב ויפו. הרב הלך עם הגולים ונאבק למענם. הרב נשלח לגלות בדמשק בגלל מחאותיו נגד השלטון התורכי. עם כיבוש הארץ על ידי הבריטים חזר הרב לירושלים וקיבל את פני הגנרל הבריטי, אלנבי, כנציג היהודים. באותה שנה נישא בשנית לעליזה אלטאראס (שנתיים לאחר פטירת אשתו ואם חמשת ילדיו, רוזה).

תרפ"א 1921

קיבל על עצמו לנסוע להיות הרב הראשי של סלוניקי, יוון. פעל רבות לחיזוק ערכי היהדות, הזהיר את בני הקהילה והפציר בהם לעלות ארצה מתוך תחושה ברורה של אסון גדול ההולך לבוא על יהדות הגלות. כעבור שנתיים חזר ארצה ושב לכהן כרב הראשי של תל אביב. ייצג את היישוב היהודי בוועידות ובכנסים שונים ברחבי העולם.

תש"ח 1948

לאחר מלחמת השחרור והקמת המדינה, כיהן כ"ראשון לציון", אחד משני הרבנים הראשיים של מדינת ישראל. פעל בכל תחומי החיים של המדינה ופרסם ספרים רבים. כעבור חמש שנים בכ"ד באלול תשי"ג נפטר עם כניסת השבת, והוא בן 73.

תרצ"ט
(ח' בתמוז)
1939

הוכתר ל"ראשון לציון", הרב הראשי לארץ ישראל, לצדו של הרב יצחק הרצוג. באותה תקופה היה גם חבר "הוועד הזמני ליהודי ישראל", הפועל למען הקמת מדינת ישראל. הופיע כנציג היישוב בפני שלטונות המנדט הבריטי. במהלך מלחמת העולם השנייה פעל במחאה על המדיניות הנאצית, וקרא לבני הנוער להתגייס לצבא הבריטי למלחמה בנאצים (כפי שעשה בנו).

נספח מס' 3: דף משימה קבוצתית - מכינים חידון

אנו עומדים לערוך חידון בין הקבוצות. החידון מתבסס על קטעי המידע שקיבלתם.
עליכם למלא דף זה כך שלכל נושא יהיו שתי שאלות ולהן שלוש תשובות אפשריות, שרק אחת מהן נכונה.

הנושא	שאלות	תשובות
בן ציון גדל כנער יתום בירושלים		.1
		.2
		.3
	.2	.1
		.2
		.3
הנושא	**שאלות**	**תשובות**
הרב עוזיאל שימש כמורה ומנהל בתלמודי תורה וישיבות	.1	.1
		.2
		.3
	.2	.1
		.2
		.3
הנושא	**שאלות**	**תשובות**
החכם באשי ליפו, תל אביב והמושבות	.1	.1
		.2
		.3
	.2	.1
		.2
		.3

הנושא	שאלות	תשובות
הגירוש לסוריה על ידי התורכים והחזרה ארצה עם כיבוש האנגלים	.1	.1
		.2
		.3
	.2	.1
		.2
		.3
הנושא	**שאלות**	**תשובות**
הרב הראשי ליהודי סלוניקי שביוון	.1	.1
		.2
		.3
	.2	.1
		.2
		.3
הנושא	**שאלות**	**תשובות**
הרב עוזיאל התמנה ל"ראשון לציון" לפני קום המדינה	.1	.1
		.2
		.3
	.2	.1
		.2
		.3
הנושא	**שאלות**	**תשובות**
הרב עוזיאל, רבה הספרדי הראשון של מדינת ישראל	.1	.1
		.2
		.3
	.2	.1
		.2
		.3

נקודה למחשבה

כתוב נקודה למחשבה/ עניין שהתחדש לך/ רצון שהתעורר בך/ דבר שריגש אותך באופן מיוחד בהקשר לאחד הנושאים בחידון.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____